



DAGBOK FÖR

*NATUR OCH
KULTURVÄGLEDNING*

07/08

SAND 8/9 SEPT

Ett varmt välkomnande möter oss när vi stiger ur bilarna framför scoutgården i Sand. Känslan av att vara välkommen fortsätter när vi kommer ner till brasan, där elden sprakar och fikabrickan väntar. Redan här muras den bärande pelaren för en fortsatt bra kurs. Ett varmt välkomnande med tydliga instruktioner om plats, hållpunkter och program och alla kan vi känna oss trygga och säkra, vilket självklart utgör basen för vårt lärande och vidare ledarskap. Denna första förmiddag bjuder på strapatser i närmiljön, som fylls med diskussioner kring landskapet och allas individuella tolkning. Skogen kan skapa rädslor vilka är de och hur kan vi som ledare hjälpa till att bygga trygghet, här följs våra diskussioner av praktiska inslag. Så helt plötsligt utan att vara medvetna om att tiden sprungit iväg så är det dags för lunch i våra matlag.

Efter lunch så är det dags att använda minnet och detaljglasögonen, för kanske är det så att vi; dagens människa kliver för snabbt genom landskapet, och missar de fantastiska detaljer som vår natur bjuder på? Säkert är det fler med mig som skolkade sig igenom skolans orientering där tråkig kartteori blandades med ännu tråkigare praktik, eftermiddagens karttolkning var allt annat än tråkig, den var kreativ, fantasifull och utmanande, med många skratt och efterföljande samtal.



Med Niklas Cserhalmis (1999) bok *Fårad Mark* i huvudet ger vi oss nu under senare eftermiddagen ut i fält, där gissningar och fria tolkningar utifrån olika tidsepoker hjälper oss att tolka vår närmiljö. Tiden rinner iväg när man har roligt och utmanas i sitt vetande, så nu har vi alla blivit mycket hungriga och matlagningen över den öppna elden tar fart medan det börjar skymma.

När sovsäcken känns som närmast så kommer frågan från vår ledare Anders om vi orkar bara lite till. Självklart orkar vi det, man vill ju inte gå minste om något. En samling i tät ring, med blickarna uppåt stjärnhimlen i den kolsvarta septemberkvällen får mig att inse hur fantastisk vår värld är, mycket mer hinner jag inte tänka eftersom att ögonbindlar ska på. Krokade tillsammans leds vi i mörkret, alla sinnen på helspänn, rötter, blåst och dofter rör sig i ett osorterat virrvarr. Tills mitt tillstånd helt plötsligt hamnar i ett flow där intrycken sorteras i rätt ”byrålåda”. När vi väl tar av oss bindlarna sluter skogen om oss och endast fotogenlyktan leder oss åter tillsammans i den täta samlingsringen, där var och en tänds ett ljus och sammanfattar dagen. Våra slutliga ord är att detta är en lördagskväll att minnas. Sovsäcken väntar för både ute och inne liggare.

För min del börjar söndags morgonen med en promenad vid sjön, skönt med lite egen tid för reflektion. Med frukost i magen och stugan städad, bär det i väg till Tinnerö eklandskap för en guidning med arkeologen Olle Hörfors, gårdagens landskapstolkningar var fria; nu fick vi svaren. Så lite man vet om stenar och tuvor i sin närmiljö och tänk vad de berättar för oss om vi bara får kunskapen och möjligheten att höra deras berättelse.



Helgen börjar närma sig sitt slut, trötta men väl påfyllda tar vi avsked av Olle och ägnar den sista stunden till helgsummering och gemensam reflektion. Vi kommer fram till att helgen har gett oss bla olika sätt av kommunikation, spänning, trygghet i grupp, kartkunskap och självinsikt. Men det centrala är ändå lärdomen och möjligheten att tolka våra fäders spår i vårt nutida landskap.

Väl mött! Vid pennan denna gång Elin Larsson

Krämbol, Katrineholm 22-23/9-07

Precis som förra gången möttes vi på parkeringen av Anders, som glatt hälsade oss välkomna till ännu en helg tillsammans. Temat för den här helgen var Skogen – från natur till kultur, en helg i eldens och kolets tecken. Som expert på området hade vi glädjen att få arbeta med Nicke Pettersson, något som var mycket lärorikt och givande. När alla samlats fick vi en presentation av platsen och vi fick veta var toalettbestyren skulle uträttas, allt för trygghetens och trivselns skull. Vi hade glädjen att få hälsa en ny kursmedlem välkommen och efter några namnlekar uppe i skogen var det dags att ge oss i kast med arbetet. Det första vi fick göra var att lära oss ett nytt sätt att klyva ved, ett säkrare och smidigare sätt än vi kunnat tidigare. Veden vi klöv skulle användas till alla brasor vi skulle göra under dagen, varje brasa med sitt speciella syfte. En brasa skulle värma den tunna med blandved som skulle bli kol, en brasa gav värme åt burken med pinnar av olika träslag (noga märkta) som skulle bli ritkol. Att göra en eldstad som skonade marken och som inte lämnade några spår efter sig var också en uppgift för gruppen.

Under tiden som vi matade våra brasor med mera ved fick vi lära oss att tälja med olika verktyg och olika grepp, t.ex. kycklinggreppet. Det spred sig ett lugn och en harmoni över gruppen när alla satt med sina verktyg och träbitar, blev vän med dem och föll in i ”täljarkoman” och formade de knoppar som träet var villigt att bli. Alla fick så småningom till en knopp, kanske någon hamnar på en dörr eller på en provsticka eller något annat.

Att göra trätjära och ryssolja var också något vi fick lära oss, till det behövdes nya brasor så under eftermiddagen hade vi fyra brasor att sköta.

Till ryssoljan behövdes näver, något som Nicke hade med sig, till tjäran behövdes töre, en hel stubbe med god töreved togs till ”lägret” och av den gjordes även en fackla som visade sig vara Facklornas fackla.

På kvällen fick vi en upplevelse utöver det vanliga när ”Facklornas fackla” tändes och brann för oss. Det var mycket motvilligt den till slut bestämde sig för att lysa för oss och när den väl bestämt sig så gav den ett magiskt sken, ett sken som fick oss att bara stå och se på den, nära, tillsammans under tystnad, stjärnhimlen ovanför oss, skogens sus och månen på väg upp – det var en magisk stund som ingen av oss

glömmer. Pricken över i:et var när vi fick höra ”God natt, god sömn” en tonsatt dikt av Dan Andersson sjungen av ett par av kursdeltagarna. Tack tjejer för den fina sången!

Just i sådana stunder kan man ana alla de troll, jättar, tomtegubbar, vittror och älvor som vi läst om i Ebbe Schöns bok ”Folktrons ABC”, skönt att månen inte stod i nedan, den tid som är bäst att ta kontakt med magiska väsen och krafter enligt Ebbe Schön.



”Facklornas fackla” dagen efter, tillverkad av färsk björkgren och töre.

Efter den annorlunda och högtidliga upplevelsen återstod bara att ta oss till Krämbolstugan för sömn, inomhus för en del, i vindskyddet för några.

Nästa dag startade med frukostbestyr, ihop-plockning av sovutrustning och jag tog mig ett morgondopp, kallt men friskt. När alla var klara med morgonbestyren samlades vi på bryggan där Anders reflekterade över en snigel på en klöverblomma, hur olika tillvaron ter sig beroende på ur vilket perspektiv vi ser den. Efter det valde vi en egen plats för tyst reflektion, jag fick en härlig stund vid vattnet med vattnets kluckande, vindens rassel i löven, den friska doften från sjön och en fantastisk utsikt att glädjas åt under det att tankarna fick gå som de ville. Ett måspar på vattnet bidrog starkt till mina funderingar över här och nu – där och innan och sedan – vilket var nya tankar för mig.

Jag blev väckt ur mina tankar när Anders tyst och lugnt kom och välkomnade mig in i stugan igen. Därinne hade Nicke dukat upp till Luffarslöjd åt oss, och under tiden som händerna arbetar med ståltråden berättade Nicke om Luffarslöjdens historia, då och då kom det nya instruktioner om hur vi skulle göra, lugnt, tydligt och tålmodigt fick vi steg för steg veta hur tråden skulle böjas och formas. Till slut hade vi varsin krok att hänga på väggen och en brödnagg till brödbaket hade vi också skapat. Även

här var det stunder av ”slöjdarkoma”, ett härligt tillstånd där händerna arbetar liksom av sig självt och så småningom formar det som materialet vill bli och tanken styr det till.

När slöjdpasset var avslutat och stugan städad åkte vi tillbaka till lägerplatsen. Där fick vi se och lära oss göra upp eld med eldstål, flinta och fnöske, en nog så viktig kunskap, en del av vårt kulturarv.

Efter lunch var det äntligen dags att titta på våra produkter, tjäran, ryssoljan, kolet i tunnan och ritkolet i burken. Vilken känsla det var att känna och se på kolet -så vackert! och att lukta på oljan och tjäran- det är intryck och upplevelser som sitter kvar!

Efter en stunds samtal om hur man bygger en eldstad för att kunna elda säkert utan att lämna några spår städade vi eldstaden genom att lägga tillbaka stenarna igen och se- inte blev det några spår efter vår eld!

Elden, skogen, facklornas fackla, gemenskap, helhet, sammanhang, harmoni, alla sinnen, bestående intryck, processer, produkter, var något av det som fanns på våra bilder när vi utvärderade helgen. De bilder som vi skapade i smågrupper av det ritkol som vi tillverkat under lördagen.

Att elden och skogen har varit, och är, en viktig del i vår utveckling var något vi resonerade mycket om tillsammans. Mycket bra information och värdefulla tips finns i kapitlet Djupa skogar

i ”Friluftslivets pedagogik” av B. Brygge m.fl.



Tänk att få göra eget kol (som vi ska använda nästa gång vi träffas), att få vara med och göra trätjära och ryssolja, att få en liten



inblick i det hantverk som kolarna sysslade med när de vaktade sina milor – det skapar förståelse och sammanhang. Dofterna, ljuden av kolbitarna mot varandra, känslan av ritkolet av olika hårdhet mot pappret, att äntligen få se hur det såg ut i tunnan eller burken där processen skapat det vi gjort i ordning – vilka upplevelser!

Tänk vad man kan göra när man har kunskaper! Kunskap skapar möjligheter till upplevelse – möjligheter till upplevelse skapas genom kunskap, så vill jag sammanfatta den här helgen, ännu en härlig helg med gruppen.

Väl mött! Vid pennan denna gång: Ingegerd Andersson

Drömgruvan, Kolmården 13-14/10-07

Helgens aktiviteter genomförs i Kolmården kring lilla Älgsjön. När vi samlades på lördagsförmiddagen lyser solen snällt på oss. Naturen här är härlig. Om man är tyst så hör man bara skogens ljud. Vi startar med att fika i solskenet vid strandkanten.

Efter fikat är vi snart igång att, enligt Anders instruktioner, leta färger i naturen,. Färgerna, lingonris, blommor mm bildar sedan en pallett på klippan framför oss.

Vi promenerar tillsammans längs strandkanten. På några ställen stannar vi till för att fundera kring naturen. Varför har T.ex. de äldre tallarna så tjock bark?



Helgens tema är värdskap. För att alla ska få pröva att vara ledare för gruppen förbereder vi en aktivitet som vi sedan ska leda de övrig i. När vi tänkt klart kring detta är det dags att plocka fram stormköken för att laga lunch. Att laga mat ute med solen värmande på ryggen är härligt.

Mätta och glada blir vi ledda i teambuildande övningar av första gruppen. Vi tråcklar oss igenom nät, balanserar tändstickor och berättar om oss själva för de andra. Sedan får vi en välbehövlig fika.

Den andra gruppen leder oss sedan in i Kolmårdsskogen. De samlar oss för att prata om de väsen som kan finnas i skogarna. En ny promenad bjuder på möten med några av dessa. Vi är med och smyger på skogsrået, jättar, och tomtar bl.a.

Innan middagen går vi på en promenad i närområdet. Under promenaden samtalar vi kring värdskap och den litteratur vi läst till detta tillfälle.



På vårt egenhändigt tillverkade kol (från förra träffen) lagar vi mat. Det skymmer och blir mörkt. Den glödande kolhärden är en naturlig samlingspunkt kring vilken vi senare berättar fängslande berättelser ur folktro och egna upplevelser.

Dagen avslutas i värmen från glöden, en reflektionsstund kring det vi har gjort under dagen.

Söndagsmorgon börjar med en promenad upp på berget invid First Camp Kolmården, där vi sovit i bekväma stugor under natten. Under vandringen tittar vi på utsikten och hittar bl.a. slånbar.

Tillbaka vid Älgsjön blir vi välkomnade av tredje gruppen som vägleder oss i övningar kring hälsa bl.a. mäter vi pulsen och gör terräng-följa-john. Efter detta är vi framme vid fika.

Anders ber oss att fundera kring viktiga egenskaper hos en ledare. Hela våran grupp enas sedan kring sju egenskaper som vi kommit överens om. Utifrån dessa diskuterar vi sedan kring ledarskapet. Sittandes i en kåta mitt i Kolmårdsskogen med ett svagt regn smattrande utanför kommer gruppen med många tankar kring ledarskapet.

Regnet har upphört och återigen åker stormköken fram för att värma maten.

Som en sammanfattning bygger vi två och två varsin "bild" som föreställer: Kunskap från helgen, Känslor från helgen, ledarskap under helgen. Efteråt samlas vi och beundrar varandras "bilder".

Väl mött! Vid pennan denna gång: Mattias Nylund

Storgården, 10-11/11 2007

En kylig novemberlördag träffas vi vid ett fikabord på Storgården i Rimforsa. Trots att jag är en halvtimme försenad och inte anser mig berättigad till någon fikastund, får jag både te, macka och ett varmt och omtänksamt välkomnande. Eftersom vi har en ny gästlärare i Louise Alenbrand, inleder vi dagen med en presentationsrunda. Det är intressant att höra alla presentera sig, även om vi nu har hunnit bekanta oss med varandra en hel del under våra träffar.

Efter presentationen går vi direkt på ett av helgens stora teman: matupplevelser och mat som hantverk. Tillsammans lagar vi ett tiotal olika maträtter, där den stora majoriteten har potatis som huvudingrediens: rårakor, kroppkakor, mandelpotatiswok, sötpotatissoppa, mos på blå congo... När alla är klara i köket, sätter vi oss till bords och smakar på ljuvligheterna. Tänk att vanlig potatis kan vara så gott!



Under eftermiddagen föreläser Louise Alenbrand om mat som turistisk produkt, bland annat utifrån ETOUR-projektet "Den goda resan". Vi får många bra tips om hur man kan tänka kring och arbeta med mat i turistsammanhang.

Även fikat ger tillfälle till en upplevelse av mat och matlagning. Vi traskar ner till sjökanten där vi tillsammans tänder en eld och bakar mumsiga matmuffins i reflektorugn. Te och kaffe kokas över elden. Det tar en stund att ordna med ved, eld, smet, ugn, trefot och grytknop, så när fikat är klart har kvällsmörkret redan fallit. På vägen tillbaka till Storgården, plockar var och en med sig de naturföremål på temat "eken" som ska bli dekorationer till kvällens middagsdukning. Också det en upplevelse, att i skumrasket treva med fingrarna över frostiga grenar, löv och svampar för att kanske hitta något vackert eller intressant.



Kvällsmaten, bestående av en mustig köttgryta som vi tidigare förberett och lagat i lergryta samt Kronans kaka med citronsås, avnjuts vid ett vinterfagert middagsbord under trivsamt samtal.

Kvällens litteraturseminarium kring "FUNK. En tillväxtmodell för upplevelseindustrin" genomförs i smågrupper och tvärgrupper. Det blir diskussioner om alltifrån hur besökare på en plats bemöts till hur turistentreprenörer ska våga tänka i nya banor kring "säsonger", samarbeta med varandra och hitta nya produkter och kundgrupper.

Trots att timmen börjar bli sen, väljer vi sedan att avsluta kvällen med planer inför vårterminen. Inspirationen flödar och somliga tittar på kartor på nätet tills det är dags att stupa i säng. En helg med NaKu-kursen är minst sagt intensiv!

Efter söndagsmorgonens frukost övergår vi till helgens tredje tema, nämligen kulturlandskapets ortnamn. Vi får vi ta del av en intressant föreläsning av Svante Lagman. Det är fascinerande att tänka på hur gamla många av våra vanliga ortnamn faktiskt är - och spännande att lära sig hur tolkningen av ett kulturlandskaps namnflora kan gå till.



Med varma kläder och fyllda termosar tar vi sedan en biltur med flera stopp vid kyrkor och gravfält i det östgötska landskapet för att få en fördjupad upplevelse av kulturlandskapets språkliga dimension. Det är kallt ute, så efter matsäckslunchen leker vi en värmande och skrattframkallande kull-lek.

Väl åter på Storgården går vi in i konferensrummet för att reflektera över helgen som varit. För min egen del tycker jag att ett ord biter sig fast som en sammanfattning av helgens aktiviteter, nämligen "jordbrukskultur". Den mat vi lagat och ätit har till stor del sitt ursprung i traditionell lokal lantushållning. Vi har även rört oss i ett språkligt landskap präglat av åtskilliga århundraden av jordbrukande befolkning. Även om helgens innehåll har spretat lite åt olika håll, så har vi nog ändå stått där med stövlarna i myllan så gott som hela tiden.

Väl mött! Vid pennan denna gång: Annelie Karlsson

Söra Friluftsgård

Träffen började som vanligt med lite fika, det var extra roligt att träffa alla eftersom det var så länge sedan sist. Efter mycket om och men kom äntligen Lena och Ingegerd fram och Klas Sandell kunde nu börja "föreläsningen". Vi gick ut och ställde oss i ring, Klas lade sin väska i mitten av cirkeln vi nu skapat och berättade att väskan representerade friluftslivet idag. Genom att ta några steg tillbaka och betrakta den på lite avstånd skulle vi kunna fundera ut vad som fanns där inuti. För att förstå nutiden behöver vi ju ofta titta på historien bakom, så ock nu. Vi gjorde en resa bakåt i tiden, där varje steg vi tog motsvarade ett år.

Efter 150 steg stannade vi, såg oss omkring och funderade över hur livet var för 150 år sedan med tonvikt på friluftslivet. Vi fortsatte så fram till nutid och väskan som tidigare varit tom hade nu blivit fylld till bredden.

Vi gick sedan in och pratade bland annat om allemansrätt, landskapsframtid, reservat och "rum" som specialiserats för att fylla en viss funktion. Det blev många intressanta diskussioner och Klas sade många tänkvärda saker. T e x hade jag förut varit väldigt skeptisk till inomhusarenor där man bygger upp skidanläggningar och åker året om istället för att vistas utomhus på årstidernas villkor. Men Klas fick mig att inse att de inte bara är av ondo och istället för att arbeta emot dem ska vi samarbeta. Den meningen löser världsproblem! Jag tyckte Klas hade många intressanta synpunkter och hade gärna sett att han stannat längre.

Nåja, när Klas åkt fick vi tid till att i våra smågrupper diskutera de egna träffarna, vilket jag tror alla var tacksamma för. Några passade på att ta en promenad i de fina omgivningarna. När vi kom tillbaka var det dags för middag, ris sås och fläskkarré, eller var det kyckling?



På kvällen diskuterade vi begreppet kvalitet, vad är det och vad kan vi göra för att uppnå det? Diskussionen fortsatte till en stund efter nio och vi var rejält trötta när vi gick tillbaka till stora huset för att kvällsfika och prata. Det piggar upp med kanelbulle och Ingegerd hade med sig ostbricka, oliver och en skvätt vin. Mums, vilken lyx!

Efter en orolig natt troligen till följd av ett allt för stort socker och matintag kvällen innan var vi alla färdiga att ge oss av prick kvart i nio. Vi anlände till Nyköpingshus exakt klockan nio. Där tog Stina emot och ledde oss in i ett gammalt kanonrum upplyst av fotogenlampor. Där satte hon sig ner och berättade den gripande historien från krigsfronten en julafton under första världskriget. Soldaterna lade gevären åt sidan och förenades som jämlingar under fotbollsmatcher, sång och jonglerföreställningar. När Stina berättat färdigt blev vi för en kort stund utkastade i den regniga, blåsiga verkligheten igen, innan vi fick gå ner i... ja, vad hette det nu Ingegerd? Ja, just det, kasematter. Det kändes som att det var underjordiska gångar men Stina berättade att valven är byggda på marken, men att man sedan kastat jord ovanpå för att få dem mer hållbara. Vi tittade ut genom kanonluckorna och såg floden som flöt förbi utanför och kunde nästan ana de gamla segelskeppen som en gång legat där.

Efter denna upplevelse följde en kavalkad av aktiviteter.



Först var det en kort fika, sedan skulle vi sortera arkeologiska föremål. Efter detta fick vi alla klä ut oss till historiska personer som levtt här, t e x silverknekten och fatburshustrun. Vi tog en kort sväng till museet iklädda våra tjusiga dräkter, där lät Stina var och en av oss stå i centrum och berättade för oss vilket viktig funktion just vi fyllde. När vi återvänt till verkligheten visade oss Stina lådorna som museet ställt i ordning för utlåning. Därefter var det dags för repslagning. Tack vare ett gott samarbete har nu gruppen en jättefint, egengjort hamparep. Jag säger som Sam i Sagan om ringen, man vet aldrig när man kan behöva lite rep!



Nu var det dags att lämna Nyköpingshus och vi sade farväl till Lena, bra kämpat! Vi åkte ut till Stendörrens naturreservat där vi inledde med en välbehövlig lunch, jag var utsvulten. Efter matintaget började vi vår fantastiska vandring. Det var halt, blött och blåsigt, men vinden blåste bort alla moln och lämnade efter sig en klarblå himmel, underbart säger jag som inte sett solen på över en månad. Det var ett riktigt häftigt landskap, med krokiga tallar och enorma blåbärsris som såg ut att ha växt där sedan urminnes tider. När vågorna kastade sig mot klipporna var upplevelsen total. Vinden stormade emot oss och det var häftigt att få känna på dess kraft. Annelie kramade om ett träd som kämpade mot vinden och vi andra gjorde genast likadant. Vilken känsla! Jag kände en väldig samhörighet med "min" tall när vi stod där och omfamnade varandra. För det var så det upplevdes, ömsesidig kärlek. När vi sagt adjö till våra nyfunna livskamrater (jag kommer tillbaka, jag lovar!) gick vi tillbaka och tog en liten fika. Här delade Anders ut en ny uppgift, att skapa en säljbar upplevelse med inspiration av det landskap vi nu vistats i. Alla tänkte kraftigt en stund innan vi föll i dvala i bilen tillbaka till Söra.





Efter middagen på Söra fick vi lite ny energi och det var nu dags att presentera våra idéer för de andra i klassen innan det var dags att lägga sig till ro för natten. Morgonen efter skulle vi prissätta våra produkter, vilket inte var så lätt. När Anders berättat hur mycket utgifter som tillkom så stämde vårt pris inte överens med målgrupp och syfte. Nåja, jag ska nog komma på den ultimata upplevelsen med minimala kostnader, vänta ni bara! Efter denna kalldusch var det dags för oss att ge våra synpunkter på olika broschyrers utformande. Det man kan konstatera är att vi alla är olika och kan man göra en broschyr som stämmer överens med och tilltalar ens målgrupp har man lyckats. Nu tog Annelie och Mats över och bjöd oss till Lidköping nästa träff. De bollade över till Anders som höll i avslutningen, vi använde oss nu av repet och alla fick önska något till nästa gång. Genomgående önskade vi att Lena skulle kunna vara med hela helgen, krya på dig önskar vi alla!

Tack för den här gången, ses snart!
Jessica

Landskapet kring södra delen av Vänern 9-10 februari 2008

Mats och Annelie hade planerat denna helträff.

Lördag:

Mats hälsade oss välkomna på Garströms konditori vid Nya stadens torg i Lidköping. Det är ett konditori med anor sedan 1857. Vi möttes av gammeldags miljö och härliga dofter av nybakt bröd. Vi var alla glada att ses igen men saknade Elin som var sjuk. Efter fikat pratade Mats lite kort om dagarnas hållpunkter sedan var det dags att bryta upp.



Garströms konditori

Annelie samlade oss på Nya stadens torg för att berätta lite om omgivningarna. Vi fick bl.a. veta att det Gamla rådhuset som stod på torget ursprungligen var ett jaktlott som 1672 flyttades från Läckö som en present till staden av Magnus Gabriel De la Gardie. Vi fick också veta att det diagonalt under torget bildats en spricka.

Vi packar in oss i bilarna för att åka till nästa mål Hindens rev och Kållandsö.

På vägen ut besöker vi Skalunda kyrka som är från slutet av 1000-talet. Enligt en tradition hörde också de som bodde vid Dalslands Vänerkust till Skalunda, ända tills det att sexton kyrkbåtar sjönk i en storm. Mats berättar vidare att de från Dalsland inte ansågs som lika fina som de från Skalunda så de fick gå in i en ingång bakom kyrkan. Den blev kallad Dalslandsingången. Tänk så det var.



Skalunda kyrka

Bakom kyrkan finns Västergötlands största gravhög, Skalunda hög, som vi klättrade upp på. Den är 7 m hög och mäter 65 m i diameter och har en vidunderlig utsikt. Förutom utsikten blev vi glada av att hitta snödroppar och vintergäck som växte i gräsmattan. Vi tittade också på en runsten som tidigare varit inmurad i kyrkan men som blev flyttad 1869 till kyrkogården. Det är spännande med historiska platser.

Nu till en naturupplevelse, Hindens rev.

Det är en långsträckt udde en halv mil rakt ut i Vänerens vatten.

Revet bildades vid inlandsisens avsmältning för 10 000 år sedan. Revets bredd varierar mellan 25 och 100m.



Hindens rev

Dags för promenad. Fram med gåstavar, ryggsäck och på med vindtäta kläder. Annelie ger oss i uppgift att titta efter olika trädsorter. Vi vandrar i en lång rad. Stigen är smal och stenig, så man har gott om tid för egna tankar. Stenarna är mycket varierande, stora-små-runda-kantiga, stillaliggande eller rullande, vackra. Knotiga små träd ibland, ståtliga stora träd ibland. Det blåser och man hör vågornas skvalpande, ibland ser man vatten på bägge sidor. Vi stannade och gick en bit åt sidan. Annelie plockade fram boken "Pappan och havet" av Tove Jansson och läste ett litet stycke som passade. Vi hade alla läst den som helgens litteratur så det blev en fin, eftertänksam stund. Ut på stigen, nya tankar. Vi stannade och åt vår medhavda lunchmatsäck. Det smakade bra med något varmt för det blåste kyliga vindar. Vi stannade två gånger till för att lyssna på Annelies välvalda stycken ur boken.

När vi var längst ute på udden reflekterade vi över detta naturfenomen. Tänk att det fortsätter under vattenytan för att komma upp på Dalslandssidan som Hjortens udde. Stod hinden och hjorten och väntade på varandra? Mäktigt var det i alla fall. Det skulle väl egentligen ha varit skridskois i stället för öppet vatten.

Vägen tillbaks blev en snabb, meditativ vandring. Vi var alla nöjda med turen och kunde svara på uppgiften som Annelie gett oss. Vi hade bl.a. sett tall, björk, asp, rönn.

Bilfärd mot Kållandsö och inkvartering i vår fina stuga på vandrarhemmet Läckö Strandgård. Mats fixade lite fika och vi kopplade av en stund.

Dagens höjdpunkt – laga mat tillsammans.

Vi fick hjälp av fiskaren Ellinor Rudolfsson som kom från Spikens fiskeläge där hon och hennes man verkade sedan många år. Hon hade med sig sin fisk från Vänern bl.a. lake, abborre, gös, sik. Ellinor berättade om fiskarna samt hade fixat recept och inhandlat övriga ingredienser. Det var bara att sätta igång i Maggies kök på vandrarhemmet. Det blev soppa, förrätter och varmrätter. Vi dukade fint och åt av allt det goda. Till efterrätt fick vi Mats äppelkaka med vaniljsås, mums. Efter en lång händelserik dag var vi trötta och belåtna.

Söndag:

Stor, härlig frukost kl.8.00. Det nybakade brödet och skorporna måste jag särskilt berömma och förstås den hemgjorda marmeladen.

Mätta packade vi in oss i bilarna igen och åkte till Läckö slott. Där beundrade vi den ståtliga byggnaden och Annelie berättade lite historia om slottet och platsen. Vi gick runt slottet, tittade på utsikten från baksidan mot sjön, samt trädgården som nu låg i vintervila. Fika igen förstås. Det smakar alltid gott.

Ny bilresa mot Spikens fiskeläge. Det var tyst och öde för alla var ute på sina fisketurer. Vi gick runt de små bodarna och restaurangerna, mysigt. Jag kan tänka mig att det är liv och rörelse på sommaren.

Lunchen väntade på oss, Maggie serverade lasagne.

Vi drog oss tillbaka till stugan för att reflektera över helgen samt diskutera litteraturen som vi läst.

Vi tackade Mats och Annelie för en jättefin, välplanerad helg där vi hade lärt oss massor om Vänern och dess omgivningar. Dessutom fick vi tips på många goda fiskrätter att bjuda familj och vänner på.

Väl mött! Vid pennan denna gång Lena Lindblad

Tivedstorp 15/3-16/3

Vi välkomnas denna dag av Elin o Jessica på Tivedstorp som är en by på gränsen mellan Närke o Västergötland med anor från 1600-talet . Här finns stugor med torvtak, gamla gårdesgårdar, ängar och hagar.

Elden är tänd och vi samlas runt fiket och det känns skönt för det är en lite råkallt denna marsdag.



Vi ska få uppleva Tivedens mystiska skogar där kungens män, nybyggare och laglösa trampat runt på stigarna. Tiveden är möjligen en sammansättning av namnet på den fornnordiska guden Ti och ved som betyder skog.

Vi guidas runt i skogen och får en intressant och lärorik vandring .

Skogen har här använts för kolning och vi passerar en gammal kolbotten. Resterna av den sista kolmilan finns här. Det finns ca 200 kolmilor inom nationalparken.

Vi passerar en stenkälla. Inlandsisen har slipat och flyttat om block som då uppstod. Här i Stenkälla har isen tagit i lite extra och format ett jättelikt stenröse. Hit har knutits många sägner.



Här finns mycket tallskog som är det naturliga träslaget på alla hållmarker i nationalparken. På de lite bördigare markerna finns gran och en del mycket gammal asp.

Efter vår guidning är elden tänd vid en rastplats och Elin har i förväg förberett ingredienser till en soppa vi lagar ihop. Det smakar nu gott att få lite varmt i oss. Här får vi en chans att ta det lugnt en stund och vila ut efter vandringen. Sedan beger vi oss tillbaka till Tivedstorp där eftermiddagens aktiviteter står på spel. Här får vi bland annat stifta bekantskap med Per Stigmans äventyr, en svensk Robin Hood.

Där vi genom rollspel stiftar bekantskap med biskopen som ska håva in allt som finns genom skänkta gåvor till den fine herr Brunke som inte kunde flytta på sig för Hugge Stensons bondhustru Maria när de möttes på en smal gata i Skara. Men som alltid kommer Per Stigman och skapar rättvisa i det hela.

På kvällen serveras vi rårakor o fläsk i vårt gemensamma hus som vi har för övernattnig. Ja, vi har verkligen blivit trevligt guidade genom Tivedenskogen och fantastisk servade med mat av Elin o Jessica.

Efter en välbehövlig sömn så vaknar vi utvilade för att ta oss an söndagens aktiviteter. Vi serveras en härlig frukost. Sedan är det dags att ta farväl av Tivedstorp och fara till Vitsand som består av en lång sandstrand.



Där kör vi en uppvärmningslek så att vi blir lite varma. Efteråt blir det fika innan vi ger oss av för ett studiebesök på Ösjönäs som är ett aktivitets och äventyrscener. När vi kommer till Ösjönäs så möts vi av en undrbar utsikt. Här ska vi äta lunch. Vi tar plats i den uppsatta kåtan.

Utegrillen tänds och medan grillen blir varm får vi en guidad tur på Ösjönäs. De har både stora och små arrangemang för stora och små grupper. En konferenslokal finns på gården samt övernattningsstugor. Det finns en bastu och en vedeldad tunna. Här finns en höghöjdsbana. Här finns också hästar och man ordnar tredagars turer till häst i Tiveden. Efter rundvandringen gör vi ordning våra egna grillspett. Det smakar utmärkt!



Sedan är det dags för vårt litteraturseminarium där vi drar oss en bit ut i skogen och diskuterar roller, riter och rötter.

Vi får en fantastisk avslutning på vår helg då solen har brutit igenom den dimma som varit denna söndag.



Nöjda och belåtna efter en intressant helg som Jessica och Elin ordnat så blir det hemfärd.

Visst så här några dagar efter känner man fortfarande av de mystiska skogarna i Tiveden.

Väl mött!

vid pennan Mats Svensson

En resa i tiden till världsarvet Engelsberg 19-20/4

Om du inte har varit i Engelsberg, så är det väl värt ett besök. Du kan ta tåget dit det stannar varje timme vid den fantastiska lilla järnvägsstationen. Om man kommer som jag gjorde med bil är det inte långt ifrån att man kör av vägen. Då hus med tinnar och torn avlöser varandra och man kan inte låta bli att fundera på varför de finns så många av den varan just här i en gammal bruksby. En knapp synlig grusvägen leder mig upp till vandrarhemmet Tallbacken där jag varmt tas emot av mina kurskamrater som anordnar denna helg. Förväntningarna var höga särskilt nyfiken var jag på det som stod i packlistan. "Medtag en spik och en potatis" hmm.. Direkt efter samlingen gick vi över till ytterligare ett hus med tinnar och torn, för att avnjuta en fika i det lilla caféet Englaro. Det blev inte vilken fika som helst utan en fika i underbar miljö med en värd kanske ännu underbarare. Med sitt berättande och engagemang tog hon oss med till Engelsberg mest blomstrande tid då oljeraffinaderiet bildades, då brukets rök var synlig och arkitekter och konstnärer vandrade gatorna fram. Hon berättade även mycket om att vara liten företagare vilket kändes väldigt relevant för kursen. Jag hade kunnat sitta och lyssna på Lena Casall en hel dag. Men efter fiket väntade nya äventyr. Kanske skulle jag äntligen få veta vad denna spik skulle vara till för.

Vi åkte till Dunshammar. Där lämningar från forntida järnverk fanns i ett friluftsmuseum. Härligt ompysslande då värdgruppen stod för lunchtillverkningen kunde vi på egen hand i lugn och ro få ta del av museumets berättelser. Fantastiska kunskaper de hade redan på forntiden. Jag kan inte låta bli att fascineras av dess uppfinningsrikedom och kreativitet. Och då äntligen fick jag veta vad denna spik skulle vara till för. Med ledning av Mattias fick vi stegvis tillverka en egen brännpenna, för självklart fanns där redan en eld. Uppgiften att bränna en egen bild av hur det kunde sätt ut här förr, blev lättare sagt en gjort, med blandade tekniker kunde allas konstverk slutligen skådas. Att rekommendera är en lång spik, medtag kraftig tång att ta av spikhuvudet med. Spika in den i en rundstav, dock inte för långt, då spricker rundstaven. Elda väl och ha en stor uns av tålamod och glöm inte att trägen vinner.



På eftermiddagen möttes vi vid bruket av en gammal dam, ni vet en sådan där gammal berättartant som man gärna skulle vilja ta med sig hem. En guidad tur var bokad på bruket, ett ekomuseum där dörrarna i stort sätt stängdes sista dagen av arbetarna för att öppnas ett sekel senare som museum. Med denna lilla berättartant vid vår sida tog vi oss in i masugnens hjärta, där masugnsmästarens historiska vingslag graverades längst vår ryggrad. Som lamslagna minst sagt betagna vandrade vi järnets väg från stenmalm till smide. Denna guidade tur satte spår i oss alla och kommer med all sannolikhet att finnas kvar.



En skön promenad med fikapaus på väg hem till vandrarhemmet satt fint för att smälta de intryck vi fått. Väl hemma på vandrarhemmet lagade vi mat och åt tillsammans, pustade ut över bokdiskussioner i soffan, tills ögonen blev allt för tunga.

Dag 2 började med en gemensam morgonpromenad i en kylig morgon, där dimman låg tät över skogstjärnen. Där i dimman kunde vi se näcken i skepnad av ändernas and. Denna grupp har nu upplevt facklornas fackla, glödens glöd och nu ändernas and. Det är tillfällen som tar musten ur oss som grupp, då allt annat stannar och tystnaden

lägger sig. Inte en grupptystnad på några minuter utan en lång meditativ tystnad, där alla hänförs åt naturen och fylls av sina egna tankar.



Morgonen kunde inte börja bättre. Vi laddade vidare med en stadig frukost på vandrarhemmet, för att ta oss ner till stranden, där vi skulle arbeta denna dag 2. Vädrets makter var klart med oss, strålande sol, hög luft och lagom vind. Nyfikenheten började ta tag i mig igen, när skulle jag få använda denna potatis, jag hade ju varit helt övertygad om att potatisen och spiken skulle användas tillsammans, vilket sprack redan igår. Och vad var det som fanns i den stora fina trälådan som stod i Mattias bil... Väl nere på stranden möts vi av Mattias iklädd en tidsenlig klädnad, framför sig på bordet står en full gjutsats. Klart att vi hade förstått att någonting skapande skulle det bli, men jag hade aldrig trott att jag skulle få ägna en hel dag åt att gjuta i tenn, vid vattnet, elden och i solen, med mycket bra pedagogisk ledning. Denna

praktiska del kändes för mig som pricken över i under denna helg. Den röda tråden hade följt slimmat igen helgen, helheten och cirkeln var slutet och lärandet totalt. Nu äntligen fick jag använda min potatis till en hajkbomb som grillades över elden och smakade fantastiskt i solskenet. Jag kan bara bocka och tacka för en otroligt välanordnad helg där helheten stod i fokus till mina kurskamrater Lena, Ingegerd och Mattias.

Stort tack

Åter vid pennan *Elin Larsson*